

OBSAH

PŘEDMLUVA	13
1. FENOMÉN DEMOKRACIE	15
Lubomír Kopeček a Vít Hloušek	
1. 1 Co je demokracie?	15
1. 2 Nástin vývoje demokracie v historické perspektivě	19
1. 3 Průvodce demokracií	23
1. 3. 1 Liberální demokracie jako normativní ideál zastupitelské demokracie	25
1. 3. 1. 1 Empirické koncepty zastupitelské demokracie	27
1. 3. 2 Přímá (participační) demokracie	29
1. 3. 2. 1 „Předklasické“ období athénské demokracie	29
1. 3. 2. 2 Klasické období athénské demokracie	31
1. 3. 2. 3 Participační teorie od 18. století do současnosti	35
1. 3. 2. 4 Elektronická demokracie - výzva pro budoucnost? (spoluautorem této podkapitoly je Ondřej Císař)	37
1. 3. 2. 5 Uplatňování prvků přímé demokracie v soudobých zastupitelských demokraciích	39
1. 4 Občanská společnost a demokracie	43
1. 5 Závěr	45
Literatura	46
2. PLATÓN, ARISTOTELÉS A JEJICH TYPY POLITICKÝCH ZŘÍZENÍ	49
Ondřej Císař	
Literatura	56
3. KLASICKÁ LIBERÁLNÍ TEORIE DEMOKRACIE	57
Vít Hloušek	

3. 1	Liberalismus bez demokracie – Locke, Montesquieu, Smith	58
3. 2	<u>Edmund Burke</u> – korekce liberalismu i demokracie	63
3. 3	<u>John Stuart Mill</u> – na pomezí mezi klasickým a sociálním liberalismem	65
3. 4	Alexis de Tocqueville – oslava liberálně-demokratické praxe	70
3. 5	Ludwig von Mises – radikální liberalismus volného trhu	73
3. 6	Friedrich August von Hayek – neoklasický liberalismus a vláda zákona	75
3. 7	Robert Nozick – libertariánská výzva	78
3. 8	Závěr	81
	Literatura	82
4.	OBČANSKÝ REPUBLIKANISMUS	
	A DELIBERATIVNÍ DEMOKRACIE	84
	Ondřej Císař	
4. 1	Republikanismus: základní vymezení	85
4. 2	Antické kořeny	87
4. 3	Klasický republikanismus	90
4. 4	Moderní radikálně-demokratická tradice: Jean Jacques Rousseau	94
4. 5	Lidská pluralita: Hannah Arendtová	96
4. 6	Formulace republikánského argumentu v rámci současných debat	99
4. 7	Namísto závěru: deliberativní koncepce demokracie	102
	Literatura	106
5.	SOCIÁLNĚ POLITICKÉ PODMÍNKY DEMOKRACIE	109
	Lubomír Kopeček	
5. 1	Etapy vývoje státu a etablování demokracie v Evropě	109
5. 1. 1	Čtyři fáze formování státu a národa	110
5. 1. 2	Institucionální prahy demokratizace	113
5. 2	Podmínky stability demokratických režimů	118
5. 2. 1	Podmínka první – ekonomická rozvinutost	120
5. 2. 1. 1	Politika zrychleného ekonomického růstu a její důsledky	121
5. 2. 2	Podmínka druhá – legitimita demokracie	123
5. 2. 3	Proč padly komunistické režimy?	126

5. 3	Podmínky příznivé pro demokracii podle Roberta Dahla a pojem občanské kultury	127
5. 4	Vlny demokratizace a demokratická tranzice	133
5. 4. 1	Příčiny třetí vlny	138
5. 4. 2	Typy demokratické tranzice	140
5. 4. 3	Problém konsolidace nových demokracií	142
5. 5	Závěr	145
	Literatura	146
6.	ELITY A DEMOKRACIE	149
	Lubomír Kopeček	
6. 1	Zakladatelé teorie elit a kritika demokracie	150
6. 2	Gaetano Mosca	152
6. 3	Vilfredo Pareto	156
6. 4	Rozdíly v Moscově a Paretově myšlení a kritika jejich teorie	159
6. 5	Robert Michels	161
6. 5. 1	Jak vzniká vůdcovství a byrokracie v politické straně	162
6. 5. 2	Kritika „železného zákona oligarchie“ a Michelsův přínos pro politickou vědu	166
6. 6	Elitistické teorie po druhé světové válce	168
6. 6. 1	Harold Dwight Lasswell	168
6. 6. 2	Charles Wright Mills	169
6. 6. 3	Giovani Sartori	171
6. 7	Typy politických elit	172
6. 8	Závěr	175
	Literatura	176
7.	KONCEPT DEMOKRACIE J. SCHUMPETERA	178
	Lubomír Kopeček	
7. 1	Kontext Schumpeterova konceptu demokracie	178
7. 2	Myšlenková východiska - kapitalismus, socialismus a jejich budoucnost	180
7. 3	Demokracie jako metoda, nikoliv cíl: kritika „klasické“ demokracie	183
7. 4	„Jiná“ koncepce demokracie: kompetitivní elitismus	185
7. 5	Elity a soutěživá demokracie	187
7. 6	Kritika Schumpeterova konceptu demokracie	188
7. 7	Závěr	191
	Literatura	192

8. PARLAMENTNÍ A PREZIDENTSKÉ DEMOKRACIE	193
Vít Hloušek	
8. 1 Parlamentní demokracie	194
8. 2 Prezidentské demokracie	196
8. 3 Poloprezidentské systémy zastupitelské demokracie	198
8. 4 Závěr – modely zastupitelské demokracie a praktická politika	200
Literatura	202
9. KONSENSUÁLNÍ A KONKURENČNÍ DEMOKRACIE	203
Vít Hloušek, Lubomír Kopeček	
9. 1 Východiska lijphartovské teorie – konsociační demokracie	203
9. 1. 1 Pevná strukturace společnosti	206
9. 1. 2 Ochota elit ke konsensu	208
9. 1. 3 Význam politické kultury a tradice	209
9. 2 Reforma konsociační teorie – konsensuální demokracie	210
9. 3 Zamyšlení nad česko(slovenskou) demokracií – konsensuální nebo majoritní model?	217
9. 3. 1 Česká politická tradice do roku 1989	218
9. 3. 2 První republika	219
9. 3. 3 Druhá republika	221
9. 3. 4 Třetí republika	222
9. 3. 5 Jaký model funguje v podmínkách České republiky?	225
9. 3. 6 Závěr	228
Literatura	230
10. PLURALISMUS A (NEO)KORPORATISMUS	232
Petr Fiala, Miroslav Mareš	
10. 1 Zájmové skupiny v demokracii a politický proces	232
10. 2 Pluralismus	235
10. 2. 1 Kritika pluralismu	240
10. 3 (Neo)korporatismus	242
10. 3. 1 Kritika neokorporatismu	245
10. 4 Závěr	247
Literatura	249

11. POLYARCHIE	251
Miroslav Mareš	
11. 1 Vymezení polyarchie	251
11. 2 Vývoj a předpoklady rozvoje polyarchie	254
11. 3 Kritika polyarchie	256
11. 4 Závěr	257
Literatura	258
12. TOTALITÁRNÍ A AUTORITATIVNÍ REŽIMY	259
Stanislav Balík	
12. 1 Úvod	259
12. 2. Teorie a typologie totalitarismu	260
12. 2. 1 Friedrichova a Brzezinského kritéria totalitarismu	261
12. 2. 2 Pohled G. Sartoriho a H. Arendtové	262
12. 2. 3 Linzova charakteristika totalitarismu	263
12. 3 Teorie a typologie autoritativních a jiných nedemokratických režimů	263
12. 3. 1 R. Aron	263
12. 3. 2 Typologie na základě fenoménu modernizace ..	264
12. 3. 3 Linzova teorie autoritativních režimů	268
12. 3. 3. 1 Limitovaný pluralismus	269
12. 3. 3. 2 Rozpor ideologie a mentality	271
12. 3. 3. 3 Politická mobilizace versus depolitizace	273
12. 3. 3. 4 Linzova klasifikace	274
12. 3. 4 Sultanistické režimy	277
12. 3. 5 Stepanova a Linzova teorie posttotalitarismu	278
12. 3. 6 W. Merkel	279
12. 4 Závěr	283
Literatura	284
13. HYBRIDNÍ DEMOKRACIE	285
Vít Hloušek, Lubomír Kopeček	
13. 1 Neliberální demokracie a defektní demokracie	285
13. 2 Elektorátní (formální) demokracie a pseudodemokracie	288
13. 3 Delegativní demokracie	291
13. 4 Závěr	293
Literatura	295

14. TEORIE EXTREMISMU	297
Miroslav Mareš	
14. 1 Úvod	297
14. 2 Vývoj teorie extremismu	298
14. 3 Vymezení a pojetí extremismu	299
14. 4 Varianty extremismu	306
14. 5 Kritika teorie extremismu	314
14. 6 Teorie extremismu a koncept „bojovné demokracie“	317
14. 7 Závěr	320
Literatura	323
15. VIZE ROLE LIBERÁLNÍ DEMOKRACIE VE SVĚTĚ NA PŘELOMU 20. A 21. STOLETÍ	327
Lubomír Kopeček	
15. 1 Konec dějin podle Francise Fukuyamy	328
15. 1. 1 Bída 20. století a celosvětová liberální revoluce: aneb jak nastal konec dějin	329
15. 1. 2 Filozoficko-historické zdůvodnění konce dějin ..	331
15. 1. 3 Boj o uznání	333
15. 2 Kritika „konce dějin“	334
15. 3 Střet civilizací Samuela Huntingtona	336
15. 3. 1 Kultury a civilizace v éře po studené válce	336
15. 3. 2 Změna světového řádu	340
15. 3. 3 Podoba nového světového řádu	341
15. 3. 4 Perspektiva střetu civilizací	343
15. 4 Kritika „střetu civilizací“	344
15. 5 Závěr	347
Literatura	348
16. TEORIE DEMOKRACIE NA ÚSVITU GLOBÁLNÍHO VĚKU?	349
Ondřej Císař	
16. 1 Globalizace a demokracie	350
16. 2 Demokracie na nadnárodní úrovni	353
16. 3 Proti nadnárodní demokratizaci: kritikové a skeptikové ..	359
16. 4 Nadnárodní demokracie a evropská integrace	367
16. 5 Namísto závěru: nadnárodní demokracie ve světě po 11. září 2001	369
Literatura	372
AUTOŘI	377